

مسئولیت جزایی

مسئولیت

- مسئولیت، آنچه که انسان عهده دار آن باشد از وظایف و اعمال و افعال.
- در واقع پاسخگویی شخص در قبال تعهدات و وظایف خود و نتایج زیانبار اعمالی است که مرتکب شده
- مسئول کسی است که «فریضه ای بر ذمه دارد که اگر به آن عمل نکند از او باز خواست می شود»

- مسئولیت کیفری نوعی الزام شخصی به پاسخگویی در برابر آثار و نتایج نامطلوب پدیده جزایی یا جرم است.
- هدف از مسئولیت کیفری مجازات مجرم است که به منظور دفاع از جامعه، پاسداری از نظم، جبران خسارت عمومی و اصلاح و تنبه سایر افراد به مورد اجرا گذاشته می‌شود؛ اما هدف از مسئولیت مدنی، جبران خسارت شخص زیان‌دیده است.
- زمانی فعل مرتکب مجرمانه تلقی می‌گردد که عناصر تحقق جرم از جمله اراده و قصد مرتکب احراز گردد.

مسئولیت کیفری (جزائی) :

○ هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است «جرم» محسوب می شود

○ ماده ۱۲ - حکم به مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی و اجرای آنها باید از طریق دادگاه صالح، به موجب قانون و با رعایت شرایط و کیفیات مقرر در آن باشد.

○ مجازات آن ممکن است زندان یا جریمه یا محرومیت از حقوق اجتماعی باشد.

○ این مجازات متوجه خود متهم است و قابل بیمه شدن نیست .

• ماده ۱۴ - مجازات‌های مقرر در این قانون چهار قسم است:

• الف - حد

• ب - قصاص

• پ - دیه

• ت - تعزیر

جرایم کیفری مرتبط با امور پزشکی را می توان در عناوین زیر خلاصه نمود:

- عدم اخذ رضایت از بیماران
- دادن گواهی خلاف واقع
- افشای اسرار بیماران
- اشتغال به طبابت بدون داشتن مجوز قانونی
- امتناع از کمک به کسی که در حالت اورژانس بوده و نیاز فوری به کمک های پزشکی دارد
- تقصیر (قصور) پزشکی منجر به آسیب یا فوت بیمار

تعویق صدور حکم

- ماده ۴۰- در جرائم موجب تعزیر درجه شش تا هشت دادگاه می‌تواند پس از احراز مجرمیت متهم با ملاحظه وضعیت فردی، خانوادگی و اجتماعی و سوابق و اوضاع و احوالی که موجب ارتکاب جرم گردیده است در صورت وجود شرایط زیر صدور حکم را به مدت شش ماه تا دو سال به تعویق اندازد:
 - الف- وجود جهات تخفیف
 - ب- پیش‌بینی اصلاح مرتکب
 - پ- جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران
 - ت- فقدان سابقه کیفری مؤثر

تعليق اجراي مجازات

• ماده ۴۶- در جرائم تعزیری درجه سه تا هشت دادگاه می تواند در صورت وجود شرایط مقرر برای تعویق صدور حکم، اجرای تمام یا قسمتی از مجازات را از یک تا پنج سال معلق نماید. دادستان یا قاضی اجرای احکام کیفری نیز پس از اجرای یک سوم مجازات می تواند از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، تقاضای تعلیق نماید. همچنین محکوم می تواند پس از تحمل یک سوم مجازات، در صورت دارا بودن شرایط قانونی، از طریق دادستان یا قاضی اجرای احکام کیفری تقاضای تعلیق نماید.

مجازات‌های جایگزین حبس

- ماده ۶۴- مجازات‌های جایگزین حبس عبارت از دوره مراقبت، خدمات عمومی رایگان، جزای نقدی، جزای نقدی روزانه و محرومیت از حقوق اجتماعی است که در صورت گذشت شاکی و وجود جهات تخفیف با ملاحظه نوع جرم و کیفیت ارتکاب آن، آثار ناشی از جرم، سن، مهارت، وضعیت، شخصیت و سابقه مجرم، وضعیت بزه‌دیده و سایر اوضاع و احوال، تعیین و اجراء می‌شود.

معاونت در جرم

- ماده ۱۲۶ - اشخاص زیر معاون جرم محسوب می‌شوند:
- الف - هرکس، دیگری را ترغیب، تهدید، تطمیع، یا تحریک به ارتکاب جرم کند یا با دسیسه یا فریب یا سوءاستفاده از قدرت، موجب وقوع جرم گردد.
- ب - هرکس وسایل ارتکاب جرم را بسازد یا تهیه کند یا طریق ارتکاب جرم را به مرتکب ارائه دهد.
- پ - هرکس وقوع جرم را تسهیل کند.

- پس از انتشار قانون در روزنامه رسمی ، لازم الاجراست و دیگر ادعای بی اطلاعی از آن پذیرفته نمی شود.
- جهل به قانون رافع مسئولیت کیفری نیست.

• ماده ۱۰- در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی‌توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود نسبت به جرائم سابق بوضع آن قانون تا صدور حکم قطعی، مؤثر است.

انواع جرم (از نظر قصد فعل و قصد جنایت)

- عمد

- شبه عمد

- غیر عمد (خطای محض)

ماده ۲۹۱- جنایت در موارد زیر شبه عمدی محسوب می شود:

- الف- هرگاه مرتکب نسبت به مجنی علیه قصد رفتاری را داشته لکن قصد جنایت واقع شده یا نظیر آن را نداشته باشد و از مواردی که مشمول تعریف جنایات عمدی می گردد، نباشد.
- ب- هرگاه مرتکب، جاهل به موضوع داشته باشد مانند آنکه جنایتی را با اعتقاد به اینکه موضوع رفتار وی شیء یا حیوان و یا افراد مشمول ماده (۳۰۲) این قانون است به مجنی علیه وارد کند، سپس خلاف آن معلوم گردد.
- پ- هرگاه جنایت به سبب تقصیر مرتکب واقع شود، مشروط بر اینکه جنایت واقع شده یا نظیر آن مشمول تعریف جنایت عمدی نباشد.

- تبصره ۱ ماده‌ی ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ در رابطه با تقصیر مقرر می‌دارد: «تقصیر اعم از بی احتیاطی و بی مبالاتی است. مسامحه، غفلت، عدم مهارت، عدم رعایت نظامات دولتی و مانند آن‌ها، حسب مورد، از مصادیق بی احتیاطی و بی مبالاتی محسوب می‌شود.» هم‌چنین ترک فعل، مانند استراحت کردن حین کار توسط پزشک که منجر به تلف بیمار شود، موجب ضمان پزشک می‌گردد.

- قصور در لغت به معنای کوتاهی است و در اصطلاح حقوقی به این معناست که فردی، کار یا وظیفه‌ای که قانون گذار به عهده او گذاشته است را سهوا انجام ندهد.

ماده ۲۹۵- هرگاه کسی فعلی که انجام آن را برعهده گرفته یا وظیفه خاصی را که قانون برعهده او گذاشته است، ترک کند و به سبب آن، جنایتی واقع شود، چنانچه توانایی انجام آن فعل را داشته باشد جنایت حاصل به او مستند می‌شود و حسب مورد عمدی، شبه‌عمدی، یا خطای محض است، مانند این که مادر یا دایه‌ای که شیر دادن را برعهده گرفته است، کودک را شیر ندهد یا پزشک یا پرستار وظیفه قانونی خود را ترک کند.

ماده ۵۳۹ قانون مجازات اسلامی

• هر گاه طبیب تصدیق نامه بر خلاف واقع در باره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضائی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و هرگاه تصدیق نامه مزبور به واسطه اخذ مال یا وجهی انجام گرفته علاوه بر استرداد و ضبط آن به عنوان جریمه به مجازات مقرر برای رشوه گیرنده محکوم میگردد

ماده ۵۴۰ قانون مجازات اسلامی

• برای سایر تصدیق نامه های خلاف واقع که موجب
ضرر شخص ثالثی باشد یا آن که خسارتی بر
خزانه دولت وارد آورد مرتکب علاوه بر جبران
خسارت وارده به شلاق تا ۷۴ ضربه یا به دوایست
هزار ریال تا دو میلیون ریال جزای نقدی محکوم
خواهد شد

- ماده ۱۳ - مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.
- متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.

• ماده (۶۴۸) قانون مجازات اسلامی مقرر می‌دارد:

«اطبا و جراحان و ماماها و دارو فروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می‌شوند، هرگاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشا کنند، به سه ماه و یک روز تا یک سال و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی، محکوم می‌شود.»

ماده ۶۲۳ ق . م . ا . :

هرکس به واسطه دادن ادویه یا وسایل دیگری موجب سقط جنین زن گردد به شش ماه تا یک سال حبس محکوم می شود .

و اگر عالما و عامدا زن حامله ای را دلالت به استعمال ادویه یا وسایل دیگری نماید که جنین وی سقط گردد به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد و در هر مورد حکم به پرداخت دیه مطابق مقررات مربوط صورت خواهد پذیرفت .

ماده ۶۲۴ :

- اگر طبیب یا ماما یا داروفروش و اشخاصی که به عنوان طبابت یا مامایی یا جراحی یا داروفروشی اقدام می کنند وسایل سقط جنین فراهم سازند و یا مباشرت به اسقاط جنین نمایند به حبس از دو تا پنج سال محکوم خواهند شد و حکم به پرداخت دیه مطابق مقررات مربوط صورت خواهد پذیرفت .

به موجب بند اول ماده واحده قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۲۵ خرداد ۱۳۵۴

- هر کس شخص و یا اشخاصی را در معرض خطر جانی مشاهده کند و بتواند با اقدام فوری خود یا کمک طلبیدن از دیگران یا اعلام فوری به مراجع یا مقامات صلاحیت دار از وقوع خطر یا تشدید نتیجه آن جلوگیری کند بدون این که با این اقدام خطری متوجه خود او یا دیگران شود و با وجود استمداد یا دلالت اوضاع و احوال بر ضرورت کمک از اقدام به این امر خودداری نماید ، به حبس تا یکسال یا جزای نقدی محکوم خواهد شد

ارکان رسیدگی کننده به جرائم کیفری

دادگستری شهرستان

دادستان عمومی و انقلاب شهرستان

دادگاه عمومی بدوی شهرستان

دادگاه تجدید نظر استان

دیوان عالی کشور

انواع قرار های تامین

- قرار های تامین قضایی، تضمین هایی هستند که قانون برای وجود امکان دسترسی به متهم در پرونده های کیفری در نظر گرفته است.

- این قرارها که امکان دسترسی به متهم را برای مقامات قضایی تضمین می کنند، طبق ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری به سه منظور صادر می شوند:

- ۱. دسترسی به متهم و حضور به موقع او

- ۲. جلوگیری از فرار یا مخفی شدن او

- ۳. تضمین حقوق بزه دیده برای جبران ضرر و زیان وی

قرارهای تأمین انواع مختلفی دارند که عبارتند از:

- الف - التزام به حضور با قول شرف:

- التزام به معنای تعهد است و با صدور این قرار بازپرس از متهم قول شرف می‌گیرد هر زمان که ضرورت داشته‌باشد، در دادسرا حاضر شود.

- ب - التزام به حضور با تعیین وجه التزام:

- با صدور این قرار، متهم متعهد می‌شود که در مواقع ضروری در دادسرا حاضر شود منظور از وجه التزام این است که اگر متهم از انجام تعهد خود تخلف نموده و سر باز بزند، موظف است وجه التزام را بپردازد.

قرارهای تأمین انواع مختلفی دارند که عبارتند از:

• ح - اخذ کفیل با تعیین وجه الکفاله:

در صورت صدور این قرار باید متهم شخصی را به عنوان کفیل به دادسرا معرفی نماید، کفیل کسی است که تعهد می کند در صورت احضار متهم از سوی مقامات قضایی، او را فوراً حاضر کند. در صورتی که کفیل نتواند در زمان احضار متهم او را حاضر نماید، باید مبلغی را تحت عنوان وجه الکفاله بپردازد. کفیل باید توانایی مالی پرداخت وجه الکفاله را داشته باشد که باید این توانایی مالی را به نحوی اثبات کند. برای مثال اگر کارمند دولت است باید فیش حقوقی خود را به قاضی ارائه کند.

• خ - اخذ وثیقه اعم از وجه نقد، ضمانت نامه بانکی و مال منقول یا غیرمنقول:

در صورت صدور این قرار متهم باید به اندازه مبلغی که قاضی دادسرا تعیین می کند، وجه نقد، ضمانت نامه بانکی و یا به همان ارزش، مال منقول یا غیرمنقول به دادسرا معرفی کند. مثلاً اگر به میزان ۱۰ میلیارد ریال وثیقه برای متهم تعیین شده است، باید مالی را که حداقل این مقدار ارزش دارد به عنوان وثیقه گرو بگذارد. چنانچه بازپرس قرار وثیقه صادر کند، اما متهم نتواند مالی را به عنوان وثیقه گرو بگذارد، بازداشت خواهد شد.